

27 իյուլ 1872
Պապը Սէրապէս

ՍՈՆ ՀԱՎԱՏԻԱԼԵՐ

ԱՎԱՏԻԱՆ-ՄԱՆԱԳՈՒՄԷԻ

Բեյքիմ, 9 հոկտ.

Ավստրիական միւրեքքէպ օւլան գօմիսիօնտա, հարպ պիւտճէսի հազգքնտա շէտիտ միւճատէլէ վազք օլմագտա տըր, Ետրքն գուրա աթըլաճագ տըր:

ՅԻՆԱՍԱ

Բարիս 9 հոկտ.

Մ. Թիւրք, գապուլ իյլէտիյի ատամլարքն հուզուրուտա, Մ. Կամպէթթա-նըն նուլթղարքն գըրթիթգանա ալըպ, պու նուլթղար, ճիւմհուրիեթ տալաքնը թէհլիթէյէ իլգա, վէ Է-հալլիյի, Էսնաֆլարա գարըք պուզղ ուտաւթթ իպրազընա թահրիթ Խտէրլէր տէմիշ տիր:

Պուշտան տա մատա, րէյիսի ճիւմհուրիյէ, Էլիլիէ սարաքնտա վիլիլէն պիր սօարէտէ, հիւքմտարլար վէ բըրէնսլէրի, լանքըք վէճհ իւզրէ գապուլ իյլէմէք իլին, հիւքիւմէթ գօնա-ղընըն Էէնիտէն ինչաքնըն թալսիյէ իլլէմիշ տիր: Յորանա, տէտի միւշարիլէյհ, իսթէր ճիւմհուրիեթ իտարէսի թահթընտա պուլունուտ իսթէր հիւքիւմէթ իմուլագա թահթընտա, Բա-րիս հէր վազքը պէօյիւք պիր շէհիր գալըպ, թէքմիլ տիւնեանըն մուազ-լամ հիւքմտարլար, շէհիր մէքըրիւրէ վիլիլթա վիլէճէքլէր տիր:

Պըրիսէլտէքի Յորանա սէֆիրի Մ. Բիգար, իսթիթա իթտի:

Մ. Պարթէլէմի Սէնիլ իլէր, Սալօա-նըն պիր մէպուսունա Եօլաթըք պիր մէքթուպուսունա, Մ. Կամպէթթանըն պու տէֆա կըրքնօպըտա իրատ իյլէտիյի նուլթղուտ, ճիւմհուրիեթ թահթըն թէհլիթէյէ ալըր տիեթէք գըրթիթգանա ալմըշ տըր:

ԻՆԿԻԼԹԵՐՈՒ

Լոնտրա 8 հոկտեմբեր

Տիւնքի կիւն, Լէտ Եազընլարքնտա վազք պիր մատէն քէօմիւրիւ օճաղք րաթլանքա, 20-30 քիշի Էօյտիւ:

ԱՄԻՐԻԳԱ

Նիու Եօրք 9 հոկտ.

Բանսիլվանիա, Օհիօ, վէ Նէպաաքա Էնալթլէրիտէ ինթիլապ իճրա օլունտուգտա, ճիւմհուրիեթ թարաֆտարլար Էքսէրիլէթի արա գազանքա ինթիլապ օլունուտալար տըր: Բէյիս կըրանթըն, Էէնիտէն րէյիս նապ օլունտաճաղք շիւրհէսիք տիր:

ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԻ

Լիվերպուլ 8 հոկտեմբեր

Միտլինկ Նիու Օրլէանս Բամուդու, րէնա 10 1/3
Պու կիւնքի սաթը 135,000 պալա
Բիայա գալի

ՍԱՐԲԱՅԻՅԻ

Լոնտրա 9 հոկտ.

Լահամը Ումուտի 82 1/2
1889 իսթիլղարալը 81 1/3
1871 իսթիլղարալը 75 1/4

Բարիս 9 հոկտ.

Լահամը ումուտի 85 70

ԳԱԼԵՍԻ ԲԵՆԱՍԱ

Լահ. Ում. 28 սեպտ. տիլալագար 87-54
» » 29 » սապալ աշ. 87-28
» » » սաթ 87-24

Իսթիլղարալ 1883 861-

» 1883 854-1/2

» 1889 808-1/2

Պոնիլթէ ժէնէլլալ տգալիլարալ 11-13

Քոլտի » 13-52

Շըմէնտըրիլի սէնիլթէրի գուր. քէս. 178-00

Թարալիլիլ հիւսիլթէրի 1580 ղէ իսթիւր

Սօսիլթէ Սիլթիթ Լիլը 9-80

Ստանդուլ պոնդուրալ տգալիլարալ 7-06

Ճէտիտ պօն տը Թրէգոր 3 1/4 լիւրա Էքսիք	
Ա.Գ.ՃԵԼԵՐԻՆ ԲԵՆԱՍԱ 29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	
Ինկիլթ լիւրալը	109-16
Յորանսըք ալթուտու	87-08
Բօլ	89-13
Գըրմիլ ալթուտու	81-19
Պլեհալ մէհիլլիյէ (ֆարգը	1-27
Պէշիլի ֆարգը	4-23
Մէթալիք »	4-54
Պազըր »	120-
Կէլճէք գուրօն սընթօտու	0/0 2 1/2

(Ն Է Վ Ի Յ Է)

Բուսիանըն ճէնուպ թարաֆլարքնտա վարչալիա շէհրինէ Եազըն պազը մահէլլէրտէ Էէնիտէն գօլէրա գուհուր իթտիլիլի, պազը դազէթալար Եազը-Եօր:

—Յորանստա Նար. օն շէհրինտէ վուգու պուլան ֆէստտէ տայիր շու թաֆիլաթը ալտըք: Ասքէր գըլլա-սընտա Նէօպէթճի պուլունան իւշ Նէ-ֆէրէ, Էհալիլտէն ալթմըշ քիշի հիւ-ճուլ իտէրէք, թաշա թուլթուշար: Աթըլան թաշարտան պիրի, Նէօպէթ-ճիլէրտէն պիրիսինէ լթէստիլի իթ-մէսի իլէ, Նէֆէր Եէրէ տիւշմիւշ օլ-մասը իւզըրինէ, Եէնէ պուլարտան օն քիշի թուլթուշար, թահթը իսթիլ-թապա ալթմըշ վէ իւզըրինէ հիւճուլ օլունան աքըրէր, Մարսիլապա վու-գու պուլան ֆէստտէն Էսնիլիլ ալմազ-իւզրէ, օրաքա իլգա գըլլանան պէօ-լիւքըրին պիրիսի օլունուտ ճիւլթէթ, Էհալիլիլի մուգատտէմա տալի պուլ-լարքն հազգքնտա սուլի գատտ Նիեթ-թիլտէ պուլունուտալար թէպէյիլին իյլէմիշ տիր:

(Թայմըզ)

—Ինկիլթէրանըն Հայտ Բարք. նամ մէյտանընտա կէշէն հաֆթա, պէշ պին Նէֆէր տէմիր Եօլ իստէմէլէրի ճէմօ-լուպ, Ամէրիգանա հիճրէթ իտէնլէրէ մուալէնթ իյլէմէքլիյէ գարար վիր-միլլէր տիր:

—Հէրաթ շէհրինտէն (Շապօրէ) կիթմէք իւզրէ պիր բօսթաճը, Եօլտա պիր իսալի օլաքա լթէստիլիլի, կիթ-մէքաէ իքէն, Եազմուր Եազար կիպի քէսթէթլէ Նիլուլ իտէն պիր շէքըրիլէ ալալընա լթէստիլի իթմիլ վէ իշ պու-շէքիլէլէր, մէրգուլու քէսթիլէն լթէ-լէֆ իթմիլլէր տիր:

—Մարթիլիլիքտէ պիր ֆուրթունա չըքըպ, օն ալթը կէմի տէվրիլիլ, վէ բէք չօք քէսան լթէլէֆ օլունուտ:

—Ավսթրիա իմէրաթօրունուտ պի-րատէրի Արչիտիլ Ալպէրթ, հուտուտա տա սէյաքաթ իթմէքտէ օլունուտա-տան, Դարատաղ պէյի բըրէնս Նիքօ-լա, մայլէթիլտէ իսալիլ գապիթան պու-լունուտուտ հալտէ, իսթիլգալի կիթ-միլ վէ պէրապէր թաճա իթտիլթտէն սօնրա, արչիտիլիլի, Պօլտա շէհրինէ վէ բըրէնս Նիքօյանըն տալի, Չէթիլ-Էէնէ աղիմէթ իթմիլ օլունուտալար վէ միւշարիլէյհ արչիտիլ, Դալըք նամ մահէլլտէն միւրուրիտէ, պիր պէօ-լիւք ասաքիլիլ շահանէնին, պիր պան-տա մուլիլգա իլէ, միւշարիլէյհի սէ-լալալալարալ, Բալիլալալալ Եազըլ-մըշ տըր:

ՏԱԻԼԻՅԵ

Կըրան տիւք Նիքօլա ճէնապլէրի, մապէյիլի հիւմաքուտան րիւքիւպլէ-րինէ թալիսի գըլլանը օլան տէօրթ ալթը սալթանաթ արապալարալ իլէ, վէ մայլէթլէրինտէ պուլունան ղէվաթ տալի պիրիլթտէ օլունուտալար հալտէ, տիւնքի կիւն Պապը սէրաքըրիլէ կէ-լէրէք, իստա օլունուտի հիւմաքուտա:

միւշարիլէյհի Նէօպէթլու տէվլէթ-լու Եուտուլիլ իլգէտտին Էֆէնտի հազ-րէթլէրի տալիլ Եանլարքնտա աթ իւ-զէրինտէ պուլունուտալար սըրատա, սէքիլ լապուր բիւտա, վէ իքի ա-լալ սիւարի վէ իքի պալթարեա լթօ-լար իլէ պէրապէր, ասաքիլիլ շահանէ լթարաֆընտան ղալթիլ կիւզլէ վէ մու-թալալ սուրէթտէ պիր րէսմի կէշիտ իճրա օլունուտա, վէ անտէն սօնրա, տայիլէյի սէնիլլէնէ կիտիլէրէք, շէր-պէթ վէ գահէլլէր իլիլէրէք ալտէթ իյլէտիլէր:

Պու րէսմի կէշիտտէ, միսաֆիլթէն Տէրաատտէթտէ մուլիլ Չին իսլամ Բատիլալ Հասան իսան հազրէթլէրի տալիլ հազըր պուլունուտա, սէյր ու լթէմաշա իլլէմիլլէր տիր:

Միւշարիլէյհի Կըրան տիւք ճէնապլէրի (Սալալ ասաքիլիլիլ, սիլալ վէ Էլպիսէ վէ Նիլգալմ վէ ինթիլալար ֆէվգ Էլ ղա-յէ պիր սուրէթտէ պուլունուտալունու, վէ ֆապաթ սիւարի ասաքիլիլ հալվան-լարքնտէ տէրէճէյի մաթիլալտէ օլ-մատըլըն, սէրապէր բուշա հազրէթ-լէրինէ պէնան իյլէմիլլէր տիր:

Կըրան տիւք ճէնապլէրի, Պապը սէ-րաքըրիլտէն ալտէթլէրինտէ, Պապը ալիլէ կէլէրէք, Չալթը հազրէթի սա-րապալիլ իլէ միւշարաթ իտիլպ, անտէն տալիլ գաքըլար իլէ Պէյլէրպէյի սա-րաքըն կէզմիլլէր տիր:

—Պու կիւնքի ճուլա սէլալմըք, Պէշիլթալ ճալիլ շէրիլիլտէ իճրա օ-լունաճաղք վէ Կըրան տիւք հազրէթ-լէրի տալիլ ճալիլ շէրիլ գապը հիւ-մաքուտուտա պուլունալար քէսթիլ-յի ղապիլթան ալալ ինթիլթօրմալարքն կիլիլէնէքլէրի իշտիլիլ տիր:

—Չալթը հազրէթի Բատիլալ լթա-րաֆընտան, Կըրան տիւք Նիքօլա հազ-րէթլէրինէ, պիր շիթթ պինէք ալէա արապ ալթարքնտան, ղալթիլ ալթը լթաքըլարալ պէրապէր հէտիլ օ-լունուտալ տիր:

—Խալիլ Շէրիլիլ ճէրիլլէյէ պիր սուր-թիլ ալիլլէ վարիտաթ պուլալ իւզ-րէ, Տէրաատտէթ տուլսան րէթիլիլիլ լալլ օլունաճաղք, շուրալիլ տէվլէթ տայիլթիլտէ լթէքըքիլ լթահթըն-տա պուլունուտալ իշտիլիլ տիր:

—Սաքսունա բըրէնսի, տիւնքի կիւն Ալմանա սէֆարթթիլտէնէ քալալ ղալթըլ պէյիլ վարթունա րաքիլպէն, Մու-տանաքա կիթմէք իւզրէ իսթանալ-տան Եօլա չըքմըշ տըր: Բըրէնսի միւ-շարիլլէյի, Մուտանաքա Պըրուտաքա կիտէճէք տիր:

—Խալիլ Շէրիլիլ բաշա հազրէթլէրի իսթանալալ վաթը օլունուտ կիւնիլ ֆէրաաք կիւնիլ, հուլուրի հազրէթի Շահանէնէ չըքմաք շէրէֆինէ նալիլ օլունուտ տիր:

—Վիտին տալիլիլտէ վազք Տէր-պէնտ նամ քէօյալէ հարիք գուհուրի իլէ քէօյիլ Եաթընտան ղիւտաթիլ միւշթէրէք օլունուտ տիր:

Հարիք, կիւն վաթըթ գուհուր իյլէ-տիլիլտէն, քէօյիլլէր, անճաք ճան-լարքն գուրթարապիլիլ, իստէլլէրի իլէ պիրիլթտէ Էէնալարալ տալիլ Եան-մըշ օլունուտալտան, պու կիւնքի կիւն ուճ տէրէճէ ֆապըր հալլէ տիւշար օլ-մուշար տըր:

—Մէն Բէթըրապուրիտան, Վիլէնա-նըն թալիլ Բըրէս ղազէթտալըն ղու վէճհ իլէ Եազըլմըշ տըր:

«Մըրպ վէ Ուլալ Պուլտան պէյլէրի-նին, Եազընտա Բուս ալալարքնա գօ-մանտան նապ օլունաճաղարալ, ասքէ-րի տայիլթէրտէ սէօյլէնէքտէ տիր»:

—Տիւնքի կիւն, Սէն Պէնոա մա-նաթըր Եազընքնտա վազք պիր Օս-մանլը մահէլլէրտէ ղիւտաթիլլէյէ Է-սէֆ օլունաճաք պիր վապա գուհուր իթմիլ տիր, շէօյլլէյի, Մէքթէպիլ Սուլթանի մուալլիլթիլտէն Մ. Վ. . . պէրապէրինտէ պիր քէօրէք պուլուն-տուտա հալտէ ալտան կէրի տէօնմէք-տէ իքէն, սէրաքիլ կէզէն տիլլէր պիր քէլը իւզըրինէ հիւճուլիլտէրէք տեա-ղըն բարըր: Մ. Վ. . . քէնտուլի մու-հաֆալա իթմէք իլին, գուտուլ քէլ-բին իւզըրինէ պիր րըվօլլըր լթապան-ճապը պալալթըպ Էօլիլ օլարաք Եէրէ սէրէր: Մէքթէպ մահէլլէ Էհալիլի, վէ օրատան կէշիլպ տէօնմէլէր, մէք-քիլը մէնգալթիլ կէօլլէրիլ իլէ կէօր-տիլլէրի հալտէ, Մ. Վ. . . Է մուա-վէնէթ իտէճէք Եէրտէ, իւզըրինէ պիլ հիւճուլ, Էօլտիլիլ կիւտուլալալալալալալ, վէ Էլլէրինտէք սօքա, վէ պէօյիլ Էէք իսիլթիլլէրիլ պիր Էյիլէ տէօյիլպ, թիւֆէնիլիլ Էլիլտէն ալթը-լար վէ թիւֆէնիլիլ տէմիլիլիլ սըրթը-նա վուրա վուրա գըրալար:

Պուլարտան պիրիլիլ, Մ. Վ. . . ին հէնուլ Էլիլտէ լթալթմուշ օլունուտալ տուր րըվօլլըր Էլիլտէն գաքըպ, գուլանմաք պիլմէտիլիլ հալտէ լթէ-րիւպէ իթտիլիլ սըրատա քէնտու քէն-տուլիլ վուրապ Էօլտիլ: Մ. Վ. . . ին իւզըրինէ հիւճուլ իտէնլէր, քի սաքը-լար Էաքուճաք ալթմըշ իտիլ, մուլթ-լապա, իլիալիլիլ վէ սօլաք գանլըլըք պիր տաքըպ պիլլէ Էլտէն պըրապա-նան մուալլիլիլ մէրգուլու Էօլտիլիլալ-լէր իտիլ, Էկէր պիր պէօյիլ քալթիլ-Էէ կէլիլպ տէ գալապալըք տալթթ-մալալալ իտիլ Մ. Վ. . . գան իլէ միւ-լէմիլ վէ տաքապալան լթէքիլ վի-ճուտի պէրէլլէնիլ օլունուտալ հալտէ, գապթիլիլ Էլլէրիլ իլթիլալ իլլէտիլ:

(Լ. Նէրլալ)

—Դահիլէտէն լթաքաթթըք պիլ-տիլիլիլիլ Նէգալէն, Էլմէնիլ միլլէ-թիլ միլթէպէրանընտան Ա. Ն. հէր Նէ սէպէպէ մէպին իսէ, քէնտիլիլիլ Նիլ չալընա աթըպ, տէօրթ կիւն սօնրա նաշէսի պուլունուտալ տուր:

—Խալալ չալընապիլիլ կիւնիլ սաաթ սէքիլ գալարալարքնտա, պիր ինկիլթ-լի ալտէն կէրի տէօնտիլիլիլտէն, Թօք-հանէտէ Տէֆթէրտա Եաքուշունտան կէշէր իքէն, իսթիլիլտէ պուլունուտ-ղու րըվօլլըր լթապանաք շէքիլպ ա-թէլ իթտիլիլ սըրատա, օրատան կէշ-մէքտէ պուլունան ասաքիլիլ Նիլգալմիլ չալիլալարքնտան պիրինէ իսապէթլէ, անիլտէ վէֆաթ իլլէմիլ վէ ինկիլիլիլ մէրգուլու տալիլ տէրտէսթ օլունուտալ, Պէյօլլու միլթէսարթթիլլըքնա կէօ-թիլիլիլիլ տիր:

—Բէնտիլ գապապալանտան չըմէն-տըքէր րըթալթիլտէն վէ Եաթըլ քի-լէմէթիլ գատար միւլթէտ օլան մէ-սաֆէնէ, Նաֆիա Նէգալթիլ լթաքա-ֆընտան պիր չօսէ ինչաք գալարալալ-տըրըլպ, ֆապաթ, Եօլ իւզըրինտէ պալլէրիլ պուլունան Եէրիլլէր պու-նուն իլին պալլէլլէրինտէն պիր մըք-տար շէյ, սօքալալ լթէր իթմէյէ մու-լալիլիլթիլ կէօթլէրտիլլէրիլ ճիւլթիլլէ էն Էվիլլ պու միւշթիլալալալ տէֆի չալթիլիլ պապըլալալալ իմիլ:

ՅԱՐ ՏԻԻ ՊՈՍՏՈՐԵՆ ՄՈՒՀԱՐԷՄԷՍԻ

ՄԱԹՊՈՒՍՈՒ ԳՈՄԻՍԻՅՈՒՆ

Յար տիւ Պոսթօր ղազէթալը, կէ-շէնլէրտէ Պուլիլար Էլիլթըրէնա(1) գար-

(1) Պուլիլար րաթիլիլիլ մէքիլը իսիլ վիլիլթէրտէ տիր:

չը պազը պէնտէր եազմը օլտուղու ի-
չին, միշտ ինչո՛ւ, մէջքիւր զազէթա-
եա գարչը տալիս աչքայ, իսթանպօլու-
մուղուն էն մէջնուր ճարանքը ամօգա-
թը օլան Մ. Ամիապլըն, թարափըն-
տան վէթիլ թայեին իյլէմիշ, վէ պուռ-
տան ազտէմ, մուհաքէմէնի պազմանեա
թայեին օլունան գօմիսիօն, թարա-
փէյնի ճէլպ իյլէմիշ իսէ տէ, փար տիւ
Պօսթօրու սահիպիմէսուլու պուլունան
զաթ, էվրօպատա պուլունտուղուն-
տան, զազէթանն տիրէթօրու Մ. Գի-
րիսթօրու, գօմիսիօնու մէջքիւր հու-
զուրունա չըգլար զազէթանն սահիպի
վէ մէսուլունուն, իսթանպօլտա պու-
լունմաթընը, ֆազաթ, արթօր
Մօրթմանը թարափընտան վէթիլ նասպ
իթմիշ օլտուղունու պիտիմիշ վէ գօ-
միսիօն տալիս, միւսմիշ յսթօր
Մօրթմանն մուհաքէմէտէ հազըր պու-
լունմասընը իսթար իյլէմիշ օլտուղուն-
տան, Մ. Մօրթման տալիս, քէնտի
թարափընտան պիլ վէթեալէ, միւսմի-
շէյն Գիրեազօրու օլուն վէթիլ թայեին
իյլէմիշ, վէ Մ. Գիրեազօրու տալիս,
վէթեալէթանմէսի եթտիտէ պուլուն-
տուղու հալտէ, իշ պուլու քազար իրթմի
կիւնիւ թէճէմիւ իտէն գօմիսիօն հու-
զուրունա չըգլար, մուհաքէմէլէրինէ
պազըլմանա պաշալմը տըր Մէջքիւր
մուհաքէմէյն թափսիլաթը, լէվլէթ
թայմըղտա պիտիմիշ օլտուղունտան,
թէրէմէսիւնի պէրվէճի ալի պէնան
իտէրիշ :

«Ալաթուրգա սաաթ 7 1/2 տա ըէյիս
էֆէնտի, մէճիսին աչքալընը պիլ-
տիրտի Մ. Գիրեազօրու անաղա գալ-
գալ, Մ. Մօրթման թարափընտան իմ-
զալմանը վէ Ալմանեա գօնսօլսանէ-
սի թարափընտան թաստիգ գլընմը
վէթեալէթանմէսի գօմիսիօն թագ-
տիմ իյլէտի, Սըրր քաաթիւ պէջքիւր
վէթեալէթ քաաղընը օգուտու գտան
սօնրա, Մ. Գիրեազօրու, մահաքէմէ
հուզուրունտա տալմասըն կէօրմէք ի-
չին ալօգաթ Մ. Ռօթմանը թագտիմ ի-
տէր :

Ըէյիս էֆէնտի — Մէջքիւր սօն վէ-
քեալէթէ գարչը պիր իթիւրազընը (ա-
ւարկուծիւն) վար մը :

Ամիապլը — Ասլա :

Ըէյիս էֆէնտի Մ. Ռօթման — Ալ-
վիւսաթ լարիսաթըն օգուտմասընը իս-
թէրմիսինիւ, լազըմ կէլէն ճէվապլարը
վիրմէյն հազըրըլընը վար մը :

Մ. Ռօթման — Սապըգ վիտին բիսթո-
պոսունուն աղվիւսաթըն ճէվապ վիր-
մէզտէն, իշ պուլ իշթիւքեա հազըլմտա
պիր գալ սէօզ սէօյլէմէլիլիս միւսա-
աւտէ պուլունուն :

Պունուն իւզէրինէ Մ. Ռօթման պիր նուլթգ-
իրատ իտիւ, սապըգ վիտին վիսթոպո-
սու, փար տիւ Պօսթօրուն, Վէքարքա
վէ պիր գալ վիսթոպոսլար սէրնամէսի
իլ օլարագ իքի նիւսիսիսիտէ նէշը
իյլէմիշ օլտուղու իքի պէնտէրինտէ,
քէնտիլէրինէ իթիւրա օլունմուշ տուր
տէյի իտտաա իթմէքտէ տիր տէտի,
իմտի, իյզահ օլունմաթ պիրինճի
նօգթա չուրասընը պիլմէքտէ տիր քի
ֆէրմանը շահանէտէ, կէօսթէրիլէն
շարթլար իճրա օլունմուշ օլմաթը
հալտէ, էվրօպըն, հիւքիւմէթ թա-
րափընտան թէշթիլ օլունմուշ պիր հէյ-
նէթ մազալմտա իշթիւքեա իյլէմէնէ
հազըլ վար մը տըր : Մէջքիւր շարթ-
լար իճրա օլունմաթլար, տիւք տիր
քի էվրօպա վիճուտէ կէլմէմիշ տիր :

(Պուլ քէլմալար, սալտաա հազըր
պուլունան պիր չօգ Պուլ լարար իւզէ-
րինէ թէճէսիլ իտէր)

Ըէյիս էֆէնտի, գօմիսիօն ազալա-
րը իլէ եալմալ սէսլէ իսթիւարէ իտէր :

Մ. Ռօթման, նուլթգունա տէվամ ի-
տէրէք տէր քի էվրօպա, թէշթիլ օ-
լունմուշ պիր վիճուտ օլմաթը, իլա,
թէշթիլ օլունմաթ իւզըն տիր, ֆէրմա-
նը Շահանէնի իւշիւնճիւ պէնտի, էվ-
րօպա, Ռում բաթրիլ թարափընտան
թաստիգ օլունմալը տըր տէյի շարթ-
կէօսթէրիլ տիր, իմտի, Ռում բաթ-
րիլի էվրօպալը թաստիգ իթմէմիշ
տիր, ֆէրմանը մէջքիւր օլունմու-
պէնտի ահաքալմէն, էվրօպա, Ռում
բաթրիլի իւշիւսաթը օլմալը քի իս-
թանպօլտա իգալմէթ իտէպիլիսիւ. իմ-
տի, Ռում բաթրիլի, տէյիլ եալմէնը
մէջքիւր իւշիւսաթը վիրմէմիշ, հաթ-
թա միւսալիլէյն գարչը ափօրօզ տա-
լի օգուտու տուր, ֆէրմանը մէջքիւ-
րուն ճընճը պէնտի ահաքալմէն, էվ-
րօպա, Ռում բաթրիլի նասիլաթլա-
րընը ալմալը տըր, հալ պուլ քի պու-
լէյ, պուլ կիւնքի կիւն արթըգ միւս-
քին տէյիլ տիր, Հաթթա էվրօպա լու-
ղէթի, միւսթաթիլ տիմէք տիր :

Մ. Ռօթման, պուրաճըգտա, եալմէնը
պիր հիւքիւմէթի իւշահանիէ թապի
օլապիլէն էվրօպալըն թէպալիլէթի
հազըլմտա թափսիլի իյզահաթլար
վիրիպ, մատալթի էվրօպա, Ռում բաթ-
րիլի տէն թանքալմալը տըր, պիւսապի-
րին, թէշթիլ օլունմուշ պիր հէյնէթ աւտ
օլունմաթ տէտիւքտէն սօնրա, շէօյլէ
իլալէ իյլէտի : Թէշթիլ օլունմուշ հէյ-
պիր հէյնէթին, հիւքիւմէթ թարա-
փընտան թաստիգ օլունմուշ նիգալա-
թը պուլունմալը տըր, իմտի, հիւքիւ-
մէթի սէնիլէ, էվրօպալըն նիգալա-
թընը աւալ թաստիգ իթմէմիշ վէ նէ-
տէն իպալէթ օլտուղալընտա նամա-
լիւմ տիր, Թէշթիլ օլունմուշ պիր հէյ-
նէթ, մէջքիւր հէյնէթին քեաֆֆէյի
ազալարը պիր եթէ կէլտիքտէն սօնրա,
նամուս տալմասըն գալընը պիլիւր :

Պիր հէյնէթին պէօյիլի, էվլէլին-
տէն մէճիսին ազալարըն տանքալա-
սըլըն, նամալալը իշիւսաթլա-
մէլ, եօգսա իքի տէֆա նամուսունա
տօգուտուլուն օլուն, չիւնքի մէճիսի,
իշթիւքեալըն ըտտ իտէպիլիլ :

Պուրաճըգտա Մ. Ռօթման, նիգալաթ
մէսէլէսիլի եթնիտէն էլէ ալըպ, մա-
տամ քի էվրօպա, ֆէրմանը Շահանէ-
նի ճընճը պէնտի ահաքալմէն, Ռում
բաթրիլի իւշիւսաթը օլմալը քի իս-
թանպօլտա իգալմէթ իտէպիլիլ, իմ-
տի, Ռում բաթրիլի իւշիւսաթը օլմալը
քի, իշթիւքեալըն գապուլ իթմէսիլի,
տէտի :

Ըէյիս էֆէնտի, էվրօպալըն վէթի-
լինէ պիտիլիլ, սէօյլէմէք սըրասը քէն-
տիսիլի օլտուղունուն :

Իշթիլ, Մ. Ամիապլըն իրատ իյ-
լէտիլ վէ պիր սաաթտան գիւստէ
տէվամ իտէն նուլթգուն իսլաւալի
մալէլի պէր վէճիլ ալի պէնան օլուն-
ուն :

Մ. Ամիապլը, սահիպի իսթիտանն,
իսթիտա էթմէնէ հազըլ եօգ տըր
տիրէք, իշթիւքեալըն գապուլ օ-
լունմաթալը թէթիլ օլունտու, տէ-
տիքտէն սօնրա, Մ. Ռօթման քեաֆ-
ֆէյի իթիւրալաթըն (աւարկուծիւն) իս-
լաւաա, վէ միւստաի թարափըն-
տան պիր չօգ տէֆա գուլմալըն լա-
լալ լուղէթին հալ իտէր : Պիրինճի ի-
թիւրալա գարչը ճէվապ օլարագ տէտի
քի, պիր հիւքիւմէթի միւլաթաա,
պիր հէյնէթի, թէշթիլ օլունմուշ եա-
լա օլունմալը նազըրըլա պազմաթ-
լըղա գալար վիրէն եալմէնը հիւքի-
տարըն արղուսի տիր, իմտի, հիւքիւ-

մէթի սէնիլէ, էվրօպալըն թանքալարը
տիմէք տիր քի մէվճուտուլուն հալ պու-
լի, էլէր գօմիսիօնուն, պուլ պապտէ
չիւքհէսի վար իսէ, Պապը ալիլէ միւ-
րաճաթ իյլէտիլինտէ, մէսէլէ հալ
օլուն, իթիւրալաթը սալիլէյն կէլին-
նէ : Մ. Ամիապլը, անլէրին տալի գա-
պուլ օլունուն շէյլէր օլմաթըլարըն
կէօսթէրիլ, պատէհու, ֆէրմանը շա-
հանէնի 3 իւնճիւ վէ 3 իւնճի պէնտէ-
րին օգուտու, իսամիլին վիրտիլի
մանէտան պիւսապիլիլի ֆարգլը
մանէտ իլէ իյզահ իյլէտի, վէ իսամի-
նիլ, էվրօպա հազըլէթիլինէ, էվրօպա
իսմի վիրմէյիպ տէ, էվրօպա նասպ օ-
լունմաթտան հալիլ օլտուղու բիսթո-
պոսլուգ սըֆաթը իլէ թանքալարագ,
սապըգ վիտին բիսթոպոսլու տիմէսի-
նիլ աճալիպ պիր շէյ օլտուղունուն պէ-
եան իյլէտի :

Էվրօպա, եալմէնը մէզհէպէ այլտ
մատտէլէրտէ, Ռում բաթրիլինէ միւ-
րաճաթալար արղուլ օլուն, ֆազաթ,
հուգուգ վէ աւալէթ մատտէլէրինտէ
միւրաճաթալար արղուլ տէյիլ տիր,
հէմտէ աւալ բաթրիլին արղուսինէ
թապի պուլունմաթալ, իլա, հիւքիւ-
տարըն արղուսինէ թապի տիր :

Մ. Ամիապլը, Օսմանը հիւքիւմէթի-
նիլ, իսթանպօլու ֆէթհ իյլէտիլի վա-
գըլ, իրիսթիլի վէ եհնուտի ճէօմա-
ալարըն թէշթիլ օլունմաթ հազըլըն-
տա թէվարիլիլէ մալիւսաթլար վիրիպ
տէտի քի ֆաթիլին իլը իթիլիլ շէյ-
միլ իսթիլիլ ճէօմաալարըն պէօյիլը-
լէրի իլէ իւնիլիլէ թէյտա իթմէք օլ-
ունուն : Շու տալի իսպաթ օլուն-
մուշ պիր շէյ տիր քի մէմալիլի մահ-
րուստէ թանքալար օլուն ճէօմաաթլար
մուհաքէմէթալ վէ իտալէնէ հու-
գուգարա մալիլ տիրէր, ֆազաթ
բալիլիլէն հուգուգ ու սէլահիլէթլէրինի
իյզահ իտիպ, իրիսթիլինտէ իլէ եհ-
հուտիլէր միանէսիլտէ իճրա օլունան
պէլէտիլի նիքեալարտան պահս իյլէ-
տի վէ նիհայէթ, էվրօպալըն թէշ-
թիլ օլունմուշ պիր հէյնէթ օլտուղու-
նու ալիքեալար սուրէթտէ կէօսթէրիլի,
վէ իսամիլին, էվրօպա լուղէթինէ վիր-
տիլի մանէտէն ճէհ պիրլէ, էվրօպա-
լըն, իսկէնտէրիլ վէ Գուտը շէրիֆ
բաթրիլիլի իլէ միւսալի օլտուղու-
նու իսպաթ իյլէտի : Ռում բաթրիլինէ
կէլիննէ, հէնուգ եազըն վազըլար-
տա, շարքըն ուղալմաթ ֆիլիսիսինէ
մէզհէպ ճիհէթի իլէ ըէյիս աւտ օ-
լունուն, օնտան էվլէլ տալիս իս-
կէնտէրիլ բաթրիլի ըէյիս իտի :

Պատէհու, եհնիտէն Պուլար էվ-
րօպալըն մէսէլէսիլի էլէ ալըպ, էլէր
անն վար օլմաթ հազըլընտա չիւք-
հէսի օլուն վար իսէ, Պապը ալիլէ միւ-
րաճաթ իթիլիլ տէյի թէքալարալար :
վէ միւստալին սալիլ պիր թագըմ
իթիւրալաթըն տալիլ ճէհ իյլէտի, վէ
Շարքտա պուլունուն ճէօմաաթլար
իլէ ճիւհնուրիլիլէ պիրիպիլիլիլիլ
մուգալէսէ իտիպ, Ամիապլըն էօր-
նէք կէօսթէրիլ : Ճէօմաաթլար իտ-
նէթ իտէնլէրտէն պահս իտէր շէյլէ
տէտի, պուլնար, տալիլի մէմուրի-
նէթլէրինտէ ըէյիս օլուն, ֆազաթ,
իսարիլ իլին իւլէսաա տըրար : Մ. Ա-
միապլը, միւստալին, էվրօպալըն պու-
տէրէնէ գալարտըլը իլին իյզարը թէ-
սճիւպ իլէտի, չիւնքի միւստալի գօր-
գար քի էվրօպա, քէնտիլին տանք-
ալարըն իշթիւքեա իլէմէսի իլէ, քէն-
տիլին, իքի քէրէրէ թէհիլէնէ իլգա

իտէր, շէյլէ քի օլապիլիլ քի իշթի-
քեալար հէմ մէճիս թագալարուն, վէ
հէմտէ հաթիլիլ թարափընտան թէտ-
օլունուն : Պէննէ, տէտի, պուլ շէյ,
միւստալինէ ալիլ պիր մատտէ տէ-
յիլ տիր : Մ. Ամիապլը, աղվիւսաթ լա-
յիլ հապըն բիշնազարը տիգաթա ալ-
մաթ իլին գօմիսիօն իճրա իտէրէք
իսթմիլ քէլամ իլէտի :

Պուրաճըգտա Մ. Ռօթման ճէվապ վիր-
մէնէ գալարըլարագ շէյլէ տէտի. Պապը
ալիլ, հէնուգ էվրօպալըն թանքալար տէյիլ
տիր, վէ էլէր Ռում բաթրիլիլին, թապ-
տիգ իթմէնէ հազըլ վար իսէ, հասպէլ
իթիլիլ ֆէսիլ իթմէնէ տալի հազըլ
օլմալը տըր, իրալէթու իսամիլինէ ֆ-
քեալարըն, Ռում բաթրիլի, էվրօպալը
թանքալարալար իլէ ֆէնա իթմիլ տիր,
պուլունա պէննէ պիր պէյիս եօգ տըր,
էվրօպալըն թանքալար օլմաթըլը էլ վի-
րիլ, տիւք տիր քի շէրան վէ նիգա-
մէն թէշթիլ օլունմուշ պիր հէյնէթ
տէյիլ տիր, իստուտիլ իլէ քի հազըլըն-
տա ափօրօզ տալի օգուտունուն տուր :
վէլհասըլ, հիլ պիր ճէօմաաթ, քէն-
տի իւհանի մէճիլիլ տանքալարագ,
զըն հիլ պիր շէյ հազըլընտա գալար
վիրէմէլ : Պիր ճէօմաաթըն, ճիւհնու-
րիլիլ իլէ մուգալէսէ իտիլիլինէ կէ-
լիննէ, եալմէնը չուսու տէրիմ քի ֆ-
րանսատա թէշթիլ օլունմուշ հիլ պիր
հէյնէթին, հաթթա հիւքիւմէթ տալի
օլա, միլլէթ մէճիլիլ տանքալարագ-
սըլըն հիլ պիր մէսէլէ հալ իթմէլիլինէ
հազըլ եօգ տըր : Սաալարագ հազ-
րէթլէրի տալի, պուլ կիւնէ գատար
էվրօպալըն թանքալարալար, վէ թանք-
ալարալար տա ղիւսաթիլին ազըլըն-
լըգ իթմիլ տիր, չիւնքի, ֆէրմանը շա-
հանէնի քեաֆֆէյի շարթլարը իճրա
օլունմաթլար տըր : Հալ պուլ քի չու-
նու իգարըն պարթըլուեալ քի էվրօպա
վէ քէնտիլին թանքալարալարագ գարչը
օգուտան ափօրօզ իւղէրինէ, մէջքիւր
շարթլար աւալ իճրա օլունմաթալարագ
տըր :

Մ. Ռօթման, էվրօպալը, սապըգ վի-
տին վիսթոպոսլու թանքալար, տիլէր
սըֆաթլա թանքալարագ օլտուղունուն
պիտիլիլէնէ նուլթգունա իսթմալ վի-
րիլ :

Մ. Ամիապլը, իսամիլին քեաֆֆէ-
յէ սէօյլէտիլիլին լուղէթ պէլուն-
ղէթ ճէհ պիրլէ, Մ. Ռօթման տալի-
մա իւղէրինէ իսնտա իյլէտիլիլ լա-
լուղէթիլիլ եհնիտէն իյլտիլ իտիպ, պա-
զէն, շարթ մանէտալարա, վէ պազէն
տէ, վազա մանէտալարալարալար օլտու-
ղունուն վէ պուլ մանէտալարըն պիրիպի-
րինտէն ղիւսաթիլին ֆարգլը օլտու-
ղունուն կէօսթէրիլ տիր : Պատէհու,
էվրօպալը մէսէլէսիլիլ էլէ ալըպ, էվ-
րօպալըն Ռում բաթրիլիլինէ թապի պու-
լունմաթալ, իլա, եալմէնը ղաթը հազ-
րէթի Շահանէնէ թապի պուլունուն-
ղունուն թէքէրիլ իյլէմիշ, վէ էվրօպա-
լըն տիւքմէնիլիլ, նէ գատար պալար-
լար վէ ափօրօզ օգուտալար, պօշ տըր,
էվրօպալըն մէվճուտիլիլ մատտէսիլի
թէպտիլ իտէմէյիպ, իսթմէլէր իսթէ-
մէսէլէր պապը գալարագ տըր, տէտիլ-
տէն սօնրա, էվրօպալըն, աւալ քէնտի
վազիլիլէրինտէ գուտուր իթմէյիպ,
հաթթա, Պուլիլարարալար էվրօպալը
օլունտուղունուն, Ռում բաթրիլիլինէ պիւ-
տիլիլ օլտուղու հալտէ, Ռում բաթ-
րիլիլին, էվրօպալըն նասպ իսպէրինի
ալըն ալմալ, աւալ թանքալար օլ-
տուղուն իլին, վազիլիլիլ իսթմէլէր
տա հաթթէթ իթմիլ օլտուղունուն
պիտիլիլ վէ Ռում բաթրիլիլինէ

նին սայիր սուրի ամէլ ու հարէքէթլէ-
րինի իյզահ իյլէտիքտէն սօնրա, ֆէր-
մանը շահանէնին Գ ունճու պէնտինի
օգուսուշ տուր, մէզքիւր ֆէրմանտա,
էկզարքըն ֆէնէրտէ լգամէթ իտէպի-
լիւր օլտուղու սէրահէթէն պիտիլիլմիշ
տիրիմիտի, նասըլքի կէօրիլմէքտէտիր,
տէտի Մ. Ամիրալլը, էկզարքըն իսթան-
պօլտա իգամէթ իյլէմէք իյին, Բում
բաթիլիյինտէն րուխտաթ ալմահա իգ-
թիզասը եօգ տուր :

Մ. Ամիրալլըն մէզքիւր ճէվապըն-
տան սօնրա, Գումիսիօնուն ազարքը,
իսթիլարէ իյլէմէք իյին տիկէր պիր օ-
տահա չէքիլիպ, պիր սաաթ սօնրա
ալօթէթ իտէրլէր. րէյիս էֆէնտի,
Գումիսիօնուն, թարաֆէյնի տիյնէ-
տիքտէն սօնրա, մէշվէրէթ իտիպ, էկ-
զարքաքը, հիւքիւմէթ թարաֆէնտան
թէշքիլ օլտուղուշ հէյիսթ մազամըն-
տա թանքը օլտուղունու, վէ միւտտա-
յինին, իշլիքեանքն գապուլ օլուն,
մամաքնա տայիր օլունան թէքիլի
րէտտ իտէր օլտուղունու պիտիլիլմի-
տէն սօնրա, ազվիտաթ լայիհասընա
տօղրուտան տօղրու ճէվապ վիրմէսի
զէմնընտա, Պար տիւ Պօսթօրուն վէ-
քիլիլիս տալէթ օգուր :

Մ. Բօթա, օն կիւն մէօհլէթ իսթէր,
վէ րէյիս էֆէնտի, Գումիսիօն ազալ-
լը իլէ իսթիլարէ իյլէտիքտէն սօնրա,
մէզքիւր մէօհլէթ վիրիլ :

Հոկտեմբերին 17ին՝ Բէնճշէմպիհ
կիւնիւ եէնիտէն մուհաքէմէ կէվէ-
լէրի իյին թարաֆէյնէ տալէթ օլու-
նուր :

ՊԱՏՄԱՌԻԹԻՆ ԱՆԳՂԻՈՅ

ԳԼՈՒԽ 17

Հէնրի Գ.

1216—1282

Յովհաննէսի երկցագոյն որդին Հէն-
րի, իր հօրը մեռած ժամանակը հա-
գիւ ինք տարեկան կտր. բայց իմաս-
տուն խնամակալ մ'ունէր, որ էր Բէմպ-
րօքի դուքսը. ասիկայ լուի իշխանին
և օտար զինուորաց ձեռքէն օծիքը ա-
զատելով՝ Անգղիոյ մէջ կարգ և խա-
ղաղութիւն վերահաստատեց. բայց
ասոր վրայ գաղաղաբար հազիւ կըր-
ցաւ քանի մը տարի ապրիլ, որով և
Հէնրի Գ. քանի մեծցաւ խնդուկ
մարդ մը և գէշ թաղաւոր մը ելաւ.
այնչափ ծոյլ էր որ՝ որ և է աշխատու-
թիւն կատէր, կարելի եղածին չափ
շապլ կերպով ստակ կը վատէր, և
իրեն առաջնորդը ընտրած էր իր սիրե-
լիներն, որոնցմէ շատերն օտարակա-
ն էին: Այս մարդիկը երկրին ինչ բլա-
ւիքը ամենեւին հօգ չընելով, մի միայն
կրցածնուն չափ հարստութիւն ունե-
նալ և իշխանութիւն ձեռք բերել կը
մտածէին. եթէ ո՛ր և է մէկն՝ օրինաց
գէժ գործելուն համար շիրքնք յան-
գիմանէր, հետեւեալ լիւր պատասխա-
նը կառնէր, « Անգղիոյ օրէնքները մե-
շի համար արժէք չունին »:

Երբ թագաւորը ստակի շատ պէտք
ունենալ, իրեն տալիսութիւն բրած բլ-
լալով կը խօստանար թէ՛ լաւագոյն
կերպով պիտի կառավարէ և հաւա-
տարիմ պիտի բլլայ Մեծ Հրովարտա-
կին. բայց ժողովուրդը անոր պէտքն
լրցնելուն պէս բոլոր իր խօստանք-
ները կը գործէր, թէպէտ իր հօրը չափ
չար չէր, բայց այնքան տկարամիտ էր,
որ իր սիրելիները իրենց ամեն ուղածն
ընել տալու չափ կրնային դանի հաւու-
ղել :

Պարօններն թաղաւորին այս յիմար
ընթացքին երկար ժամանակ համբեր-

ութենէն յետոյ, բոլոր իշխանութիւնը
անոր ձեռքէն առնելով, քսան և չորս
խորհրդակոնաց խնամակալութեան
յանձնեցին, որոնց գլուխն էր Սիմօն
տը Մօնթֆօրթ Լէյսէսթրի կոմսը : 8ը
Մօնթֆօրթ շատ աղէկ չի կրնայ կառա-
վարելուն պատճառաւ թագաւորին ե-
րկցագոյն որդին Եղուարդ իշխանը՝ որ
խիստ ճարտար և քաջ երիտասարդ
մ'էր, յաղթեց կոմսին և սպաննեց,
որով Հէնրի իր իշխանութեան մէջ վե-
րահաստատուեցաւ :

Երբ Եղուարդ խաղաղութիւն հաս-
տատեց իր հօրը և Պարօնաց մէջը,
խաղաղութեան մը ելաւ, վասն զի Ե-
րուսաղէմը ազատելու խնդրոյն մէջ այն-
չափ եռանդոտ էր, որչափ ութսուն
տարի առաջ առիւծաօրտն Ռիչարտ,
և ինքն ալ անոր նման թէպէտ մեծ
անուն մը ստացաւ իր քաջ արարքնե-
րովը, բայց չի կրցաւ երուսաղէմը
Մահմետականաց ձեռքէն առնուլ :

Բայց և այնպէս Մահմետականք իր-
մէ խիստ շատ վախնալով՝ զանի սպան-
նելու կաշխատէին :

Անգամ մը գանի թունաւոր դաշոյ-
նով մը վիրաւորելով մահուան վտան-
գի ենթակայ բլին. բայց շատ նեղու-
թիւն կրնէին յետոյ վերջապէս առող-
ջացաւ. կըսուի թէ Եղուարդի ամու-
սինը Քաթթիլի իշխանը՝ անոր վերքին
թոյնը ծծեց. ասի ճշմարիտ է թէ ոչ
չենք գիտեր, բայց Եղուարդ միշտ կը-
սէր թէ իր կեանքը անոր գորովալիւր
խնամոյք պարտաւոր է :

Միշտեւ այս բաները Պարսիսի
մէջ տեղի կունենային, Անգղիոյ մէջ
ալ շատ խռովութիւն կար : Խեղճ Հէն-
րի թագաւորը առաջնութեն աւելի ի-
մաստութեամբ չի կառավարելուն հա-
մար, բնաւ մէկը չէր վախնար անոր
տհամութիւն պատճառելէ. մահա-
ւանդ գէշ մարդիկ գրեթէ ուղածնուն
չափ գէշութիւն կընէին, որոց ամենէն
գէշը դատաւորաց չարութիւնն էր.
այս ժամանակներն Անգղիոյ մէջ այն-
չափ դատաւորներ կային որոնք պատ-
րաստ էին կաշառք առնելով անմեղե-
րը դատապարտելու և յանցաւորները
ազատ թողլու :

Վերջապէս յիսունըվեց տարուան եր-
կար թագաւորութենէ մը ետքը Հէն-
րի Գ. մեռաւ 6 նոյ. 1272 ին, և իր
մահուամբը երկրին աւելի խաղաղու-
թիւն գտաւ : Բայց իր որդին Եղուարդ՝
թագաւոր հրատարակուելուն պէս,
գէշ մարդիկ սկսան անոր անունէն
սարսափիլ, և անոր բարկութեան ծոն-
րութենէն վախնալ, մինչև իսկ տակա-
ւին խիստ հեռաւոր տեղեր գտնուած
ժամանակ :

Հէնրի Գ. աւելի ճարտարապետ մը
բլլալու յարմարութիւն ունէր քան թէ
թագաւոր մը. գեղեցիկ ճաշակի մը
տէր էր, և Ուէսթմինսթրի Աբբայա-
րանին մէկ մեծ մասը անոր տնօրինու-
թեամբը շինուեցաւ. դարձեալ այս ա-
տենները քանի մը խիստ գեղեցիկ ե-
կեղեցիներ շինուած էին : Թէ՛մէքիլ վը-
րայի առաջին քարէ կամուրջը Յով-
հաննէսի թագաւորութեան ատեն շին-
ուած էր, այն ժամանակէն առաջ գլու-
նուած կամուրջը վայտէ էր. այս քա-
րէ կամուրջը մինչև 1831 տեւելէն յի-
ետոյ քանդակելի, երբ նոր Լօնտօն կա-
մուրջը լինաւ. բայց հին Լօնտօն կա-
մուրջը շինուելէն ետքը, հարկաւոր
տարիներ, իր երկու կողմը գտնուող
տուներովն ու խանութներովը վտղոյի
մը կերպարանք ունէր :

Այս փանոս վարժարանի
Ս. Ա. Թիւրապետն

ԳԼՈՒԽ 19

ԵԴՈՒՐՈՐ Ա. 1272, ԿՈՒՆԵՍԻ ՅԱՂ-
ԹՈՒԹԻՒՆԸ 1284

(1272—1290)

Եղուարդ և իշխօրէ 1274 ին ամառ
ատեն Անգղիա վերադարձան, և մեծ
ուրախութեամբ ընդունուեցան : Ժո-
ղովուրդը թագաւորին վէհ գէմքն ու
բարձր հասակը զմայլմամբ կը դիտէր,
որն որ զօրութեան և գործնէութեան
կողմանէ շատերը կը գերազանցէր :
Եղուարդ առաջին իր հօրը հակառակ
միշտ գործունեայ բլլալով՝ կամ իր
թագաւորութեան գլուխը քրտնաւ և կամ
պատերազմ կամ խաղաղութիւն ընե-
լու կըբաղէր, և կամ արական կըր-
թութիւններով և զբօսանքներով ինք-
զինքը կը կազդուէր :

Անգղիա սասնկ իմաստուն գլխի
մը և զօրաւոր ձեռքի մը իշխանու-
թեան տակ բլլալուն օգուտներն շու-
տով տեսաւ : Քանզի անիւրեւ դատա-
ւորները վախուեցան և պատժուե-
ցան, և անոնց տեղը աւելի աղէկ մար-
դիկ դրուեցան, երկիրը ազատեցաւ
այն գողերուն ձեռքէն, որոնք, վեր-
ջին թագաւորին ժամանակը, բոլոր
արքունական ճամբաները գրաւած է-
ին, և Լոնտօնի վտղոյներուն մէջ ցե-
րեկ ատեն անգամ մարդասպանութիւն
կընէին :

Եղուարդ վաճառականութիւնը
քաջալերելու հօգ տարաւ, Անգղիա-
կան բուրդը, կապարը, և անագը գը-
րեթէ եւրոպիոյ ամեն կողմերը կը խըր-
կուէին, և ասոնց վտխարէն գինի,
պտուղ, մետաքս, համեմունք, ոսկի,
արծաթ, և կտաւ կուգային, վասն զի
Անգղիացիք դեռ կտաւ չինել չէին
գիտեր, թէպէտեւ առատ բուրդ ու-
նէին : Նօքա դեռ նոր սովորած էին
կտաւ շինել այն Հոյանտոցի գաղթա-
կաններէն, որոնք Անգղիոյ մէջ Հէն-
րիկոս երրորդի ժամանակը բնակու-
թիւն հաստատած էին և աղէկ կտաւ
չինել գիտէին : Այսպէս երբուարդ-
շատ երջանիկ պիտի բլլար, եթէ մի-
այն իր թագաւորութեան երկիրը բա-
զաւած և զօրաւոր պահելով գոհ բլլալ
ուզէր, բայց նա սաստիկ կը վախա-
քէր կալէսն ու Սկոթլանդ ալ իր թա-
գաւորութեան հետ միացնելու, եւ
որովհետեւ Իրլանդի և Սկոթլանդի
իրենց բնիկ իշխաններէն հրաժարելով
օտար իշխանի մը հպատակիլ չէին ու-
զէր, ուստի ինչեալ երկու երկիրնե-
րուն շատ թշուառութիւն պատահե-
ցաւ, և Եղուարդ սոսկալի անիւրե-
ւութիւն և անգթութիւն գործելու
ստիպուեցաւ :

Կալէսիցիք այն հին Բրիտանիացի-
ներէն սերած էին որոնք իրենց երկրին
Սաքսօնիացիներէն նուաճուած ատենը
արեւմտեան լեռները փախած էին : Ա-
սոնք գրեթէ միշտ կուի կընէին, նախ
Սաքսօնիացիներուն և յետոյ Անգղիոյ
Նօրման թագաւորներուն հետ, և ի-
րենց հարկներաց համար մինչև ցմահ
պատերազմելու պատրաստ քաջասիրա-
մարդիկ էին. այց իրենց մէջ չի կըր-
ցան միարանիլ, և իրենց յարատեւ
կուրծները զիրենք այն աստիճան տը-
կարացուցին որ, Անգղիացիք՝ Նօրման
թագաւորներուն հրամանատարու-
թեամբը գրեթէ ամբողջ հարաւային
կալէսի տէր եղան :

Երբ Եղուարդ առաջին արքայա-
կան գահն ելաւ, հիւսիսային կալէսի
իշխանը Լիուէլին էր, բայց մեծամեծ-
ներէն քիչ մարդիկ անոր կը հնազան-
դէին. և երբ Եղուարդ բանակաւ մը
կալէսի վրայ գնաց, Լիուէլին այնպի-

պի գրաւոր թշնամիի մը դէմ դնելու
անկարող բլլալուն համար քանի մը
տարի պատերազմելէն վերջը՝ սպան-
նուեցաւ. իր Գաւիթ եղբայրն ալ գե-
րի բռնուելով՝ Եղուարդի հրամանաւը
ամօթալի և անգութ մահուան մը դա-
տապարտուեցաւ :

Կալէս կոմսութիւններու բաժնուե-
ցաւ, և զօրաւոր դղեակներ շինուեցան
Գոնուէյի, Գէրնէյի, և ուրիշ մէկ
քանի տեղերու մէջ, ուր տեղացոյց
սարսափ պատճառելու համար Անգ-
ղիական զօրքեր կրնային պահուիլ :
Կալէսիցիք աղբսեցին որ բուն իրենց
երկրացիներէն մէկը իրենց կառավար
դրուի, անանկ մէկը, որ ոչ Անգղիե-
րէն կարենայ խօսիլ, և ոչ ալ Գաղղիե-
րէն, վասն զի Կալէսիցիք այս լեռներ-
ը չէին հասկնար : Եղուարդ խոստա-
ցաւ որ իրենց աղբսեց կատարէ, բայց
յոյսերնին բոլորովին պարապը ելաւ :
քանզի թագաւորը իր Եղուարդ անուն
պղտիկ որդին ներկայացուց անոնց,
որն որ դեռ քանի մը օր առաջ Գէր-
նէյի իշխանի դղեակին մէջ ծնած էր, բա-
նով. « Հաւաւաթիկ ձեզի իշխան մը, որ
կալէս ծնած է, և որ ոչ Անգղիերէն
և ոչ ալ Գաղղիերէն բառ մը կրնայ խօ-
սիլ, կալէսի իշխան թագաւորին կամ-
քին գէժ դնելու չի համարձակելով »
յառաջ եկան և տղեկին ձեռքը համ-
բուրելով խոստացան հաւատարմաբար
իրեն ծառայել : Չէր կրնար վստահու-
թիւն բլլալով այնպիսի հնազանդու-
թեան մը որ միմիայն վախէ առաջ ե-
կած էր. ուստի շատ ժամանակ անցաւ
մինչև որ կալէսիցիք զԱնգղիացի թըշ-
նամիի աջօք նկատուէն և պատեհ տուի-
նելով անոնց գէժ պատերազմելէ դադ-
րեցան :

Կալէսի յաղթութենէն վերջը քա-
նի մը տարի խաղաղութիւն տիրեց.
բայց այն քանի մը տարուան մէջ թա-
գաւորին մեծ աղէտք մը պատահե-
ցաւ, այն է իր բարի և գեղեցիկ կը-
նով Էլիսօրէի կորուստը որ բոլոր աղ-
գին կորուստն էր, վասն զի Էլիսօրէ
իր էրկանը հպատակներուն շատ սիրե-
լի եղած էր, որուն վրայօք մեր (Անգ-
ղիացոց) ամենէն հին պատմաբաննե-
րէն մէկը սա ճշմարտութիւնը խօսած է
« Նա Արտուածաւալս, համեստ և զք-
թասիրտ իշխանուհի մը, մեր ազգը սի-
րող մայր մը, սգացելոյ մխիթարիչ մը
և կուրելոյ խաղաղարար մըն էր »:

Էլիսօրէի մարմինը թաղուելու տար-
ուած ատեն, հանգչելու համար դա-
գաղը վար դրուած ամեն տեղուանք
մէյմէկ գեղեցիկ խաչ անկուեցաւ առ-
ի յառաակ, որոնցմէ երկուքը ցայ-
սօր կը կենան, մէկը Նօրթհէմթընի
մէջ, և միւսն ալ Ուօլթհէմթի մէջ : Բայց
իր ամենէն գեղեցիկ յիշատակը Ուէսթ-
մինսթըրի տաքարանին մէջ գտնուած
պարզ, բայց կատարելապէս գեղեցիկ
և քանդակուած ոյ տըճանն է, որ իր
շիրմին վրայ կը կենայ, և որ ժամա-
նակէն հազիւ թէ փոխուած է : Էլի-
սօրէ կրէնթհէմթի մէջ մեռաւ, Էլիսօր-
շայի գաւառը 1290, նոյեմբեր 29 ին
իր մահունէն ետքը՝ չորս որդւոյմէն
միայն մէկը ապրեցաւ, և այն էր Եղ-
ուարդ, Կալէսի երիտասարդ իշխանը :

Աշակերտ

Փանոսեան վարժարանի

Ա. Յ. Գարամանեան

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԵՔԱ
ԳԱՐԱՊԵՏ Յ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալթատա բէնճշէմպիհ բազարնուտ
Ն. 29 իրիլ խան 7 10 11